

SPREUKEN

1-2

Wijsheid zoeken, correctie aanvaarden en
verkeerde invloeden weerstaan

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/spreuken/1-2

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Opzet en overzicht van Spreuken	3 min	4
2	Wijsheid als hoofdthema van hoofdstuk 1-9	2 min	5
3	Doel en begrippen van het boek Spreuken	4 min	6
4	Wijsheid is leerbaar en aanvaardt correctie	4 min	8
5	Ouderlijk onderricht tegenover groepsdruk	3 min	10
6	De betekenis van Sheol en Hades	3 min	13
7	Hebzucht, misdaad en de zichtbare valstrik	3 min	14
8	De Wijsheid voorgesteld als vrouw	4 min	16
9	De openbare oproep van de Wijsheid	3 min	18
10	Gevolgen van verworpen wijsheid	3 min	20
11	Godskennis zoeken als een verborgen schat	2 min	22
12	Oor en hart bewust op wijsheid richten	3 min	23
13	God zoeken als hoogste prioriteit	3 min	24
14	Volharden wanneer God verborgen lijkt	6 min	26

15	Vriendschap met God als hoogste voorrecht	2 min	28
16	God als bron van wijsheid en recht	2 min	29
17	Wijsheid beschermt tegen verleiding	2 min	30
18	Wijsheid, het land en de afsluiting	2 min	32
	Om verder te lezen		33

1

Opzet en overzicht van Spreuken

Het zal moeilijk zijn om te zeggen wanneer we van het inleidende materiaal overgaan naar de eigenlijke bestudering van het boek Spreuken, omdat we nooit gewoon vers voor vers en hoofdstuk voor hoofdstuk door het boek heen zullen gaan. Dat is naar mijn mening niet de efficiëntste of nuttigste manier om Spreuken te bestuderen. Spreuken is duidelijk een bonte verzameling spreekwoordelijke uitspraken over terugkerende thema's, en die thema's zijn belangrijk. Over elk van die thema's staan er in de meeste gevallen veel spreuken over een bepaald onderwerp, maar die staan niet allemaal bij elkaar. Het boek is niet thematisch geordend. Maar als we de lessen over die onderwerpen werkelijk willen leren, is het nuttig om alles te bekijken wat Spreuken daarover leert.

Wat we dus binnenkort zullen doen, is thematisch kijken naar de dingen waar Spreuken over spreekt. Als je de gelegenheid hebt gehad om alvast verder te kijken in je aantekeningen, weet je dat er heel wat specifieke onderwerpen zijn die we zullen gaan bekijken.

Wat we echter nog niet hebben gedaan, is eenvoudigweg het boek overzien en er een breed overzicht van krijgen. Spreuken is niet het soort boek waarvan je zo'n gedetailleerde indeling kunt geven als van een boek dat óf een historisch verhaal óf een didactisch leerboek is. Een leraar gaat namelijk gewoonlijk op een logische manier van het ene punt naar het volgende. Je kunt een gedachtegang zien, een lijn in het betoog. Dat is trouwens een van de dingen die bij het lezen van de meeste Bijbelboeken erg behulpzaam zijn. Als je ergens een moeilijk vers tegenkomt, kun je naar de voorafgaande verzen kijken om te zien waar de schrijver naartoe ging. Vervolgens kun je zijn lijn volgen, zodat je kunt zeggen: „Dit vers, dat zo moeilijk is, betekent waarschijnlijk dit, want uit wat hij eerder zei, lijkt dit de richting te zijn waarin hij gaat.” Zo kun je enkele aanwijzingen krijgen voor de betekenis van een moeilijke uitspraak.

In Spreuken tref je zoiets echter niet aan. Over het geheel genomen is er geen doorgaande lijn. Er zijn gedeelten waarvan je kunt zeggen dat die er wel een hebben. Er zijn gedeelten die afgeronde blokken onderwijs vormen, vooral over het onderwerp wijsheid. In enkele gevallen waarschuwt hij zijn zoon voor de gevaren van de verkeerde soort vrouw. Er zijn gedeelten met een beetje verhalende stof of wat uitgebreider onderwijs over één punt. Maar zodra je voorbij een bepaald punt komt, en vooral zodra je voorbij hoofdstuk 9 komt, heb je eigenlijk verzamelingen uitspraken die niet noodzakelijk in iets wat op een logische volgorde lijkt, zijn gerangschikt. We nemen aan dat deze na Salomo's tijd door verschillende mensen zijn verzameld uit zijn drieduizend spreuken. Iemand nam zijn favoriete spreuken en voegde die, zo te zien, min of meer willekeurig samen.

2

Wijsheid als hoofdthema van hoofdstuk 1–9

Maar we kunnen wel naar de grote lijnen van het boek kijken. Er zijn enkele plaatsen waar iets verandert ten opzichte van wat eraan voorafging, en die kunnen we de verschillende delen van het boek noemen. Het eerste deel van het boek, de hoofdstukken 1 tot en met 9, verschilt behoorlijk van de andere delen, omdat het niet slechts een verzameling willekeurige uitspraken is. Er staan enkele losse uitspraken in dat gedeelte, maar voor het grootste deel is het een uitvoerige poging om zijn zoon één ding bij te brengen, namelijk liefde voor wijsheid, waardering voor wijsheid en het zoeken naar wijsheid.

Eén ding waarvan je kunt merken dat Salomo er doodsbang voor is, is dat zijn zoon niet wijs zal zijn. Dat zien we ook in Prediker, wanneer hij zegt dat hij nadacht over de ijdelheid van het feit dat een man wijs kan zijn, door zijn wijsheid een groot bezit kan opbouwen en dat kan nalaten aan een zoon die een dwaas is. De zoon verdient niet alleen dat hele bezit niet, omdat hij niet de wijsheid had om het te verwerven, maar hij is zo'n dwaas dat hij het zal vernietigen. Er staat dat de gedachte Salomo kwelde dat hij door de wijsheid die God hem had gegeven grote dingen zou kunnen volbrengen, maar dat die bij zijn dood zouden worden nagelaten aan een zoon die niet dezelfde mate van wijsheid had als hij en die alles eenvoudigweg ongedaan zou maken.

Daarom besteedt hij de eerste negen hoofdstukken er werkelijk aan om zijn zoon duidelijk te maken hoe waardevol en belangrijk het is om wijsheid de hoogste prioriteit te geven. Dat staat in de hoofdstukken 1 tot en met 9. Binnen dat gedeelte zouden we zelfs nog onderverdelingen kunnen maken. Hoofdstuk 1 begint met een inleiding, de eerste zeven verzen, die ik zal voorlezen. Het is als de inleiding van het boek:

3

Doel en begrippen van het boek Spreuken

De spreuken van Salomo, de zoon van David, de koning van Israël, om bekend te worden met wijsheid en vermaning, om woorden vol inzicht te begrijpen, om vermaning die inzicht biedt, aan te nemen, gerechtigheid, recht en billijkheid, om aan onverstandigen schrandereheid te geven, aan een jongeman kennis en bedachtzaamheid.

SPREUKEN 1:1-4

Dat is kennelijk de reden waarom het boek Spreuken is geschreven: om te weten en bekend te maken wat wijsheid is.

En hij zegt:

Wie wijs is, zal horen en inzicht vermeerderen, en wie verstandig is, zal wijze raad verwerven om een spreuk en een spreekwoord te begrijpen, woorden van wijzen en hun raadsels. De vreze des HEEREN is het beginsel van de kennis, dwazen verachten wijsheid en vermaning.

SPREUKEN 1:5-7

Zo begint hij dus. In dit openingsgedeelte introduceert hij in feite verschillende soorten wijsheidsuitspraken. In vers 5 spreekt hij over raad en over het aannemen van raad. In vers 6 spreekt hij—

heeft hij het over een spreuk en een raadsel, de woorden van de wijzen en hun raadsels. De Engelse Bijbelvertaling waarop deze uitleg berust, gebruikt hier termen die overeenkomen met „spreuk”, „moeilijk te doorgronden uitspraak” en „raadsels”; de HSV spreekt van „een spreuk en een spreekwoord” en van „hun raadsels”. Dit zijn allemaal verschillende vormen waarin wijsheidsuitspraken gegoten kunnen worden. En hij geeft aan dat deze dingen gevat moeten worden, dat ze met het verstand begrepen moeten worden, omdat het samengebalde wijsheid is in verschillende literaire omhulsels. Een raadsel, een spreuk, een moeilijk te doorgronden uitspraak: dat zijn verschillende manieren waarop wijsheid samengebald kan worden om als het ware het verstand te prikkelen. Je kunt iemand gewoon een normaal stukje onderricht geven, en dat kan wijs onderricht zijn. Maar een spreuk, een moeilijk te doorgronden uitspraak of een raadsel is iets wat in het verstand blijft haken. Het is iets waarover je puzzelt. Het is iets wat door zijn aard aanzet tot overdenking en beschouwing, omdat de betekenis niet onmiddellijk aan de oppervlakte ligt. Dat is nuttig. Het zet het verstand ertoe aan om te denken: „Wat bedoelen de wijzen hiermee?”

Hij introduceert in dit gedeelte ook dingen waarvan we zouden kunnen zeggen dat ze in wezen synoniemen zijn, of daar dicht bij komen, maar die misschien verschillende betekenisnuances hebben. In vers 2 spreekt hij over onderricht en begrip. In vers 3 over het onderricht in wijsheid, rechtvaardigheid, recht en billijkheid. We kunnen zien dat hij er als koning vooral mee bezig is dat zijn zoon de wijsheid zou bezitten om te regeren, de wijsheid om als een rechtvaardig en oprecht bestuurder van de regering op te treden. In de verzen 4 en 5 noemt hij bedachtzaamheid, kennis, onderscheidingsvermogen, geleerdheid en begrip. Dit zijn enkele van de woorden die bijna door elkaar gebruikt zullen worden. Soms worden ze, zo lijkt het, zelfs echt door elkaar gebruikt. Hoewel elk woord misschien zijn eigen nuance heeft, bestaat er in Salomo's denken niet zo heel veel verschil tussen deze dingen. Dit alles gaat over verstandelijk en verantwoordelijk denken, en dat is in feite wat hij hier bedoelt. Hij probeert zijn zoon er diepe waardering voor bij te brengen, als iets wat gezocht en gevolgd moet worden, zoals we zullen zien.

4

Wijsheid is leerbaar en aanvaardt correctie

Dan geeft hij in vers 7 deze samenvattende uitspraak:

Ontzag voor de Heer is het begin van kennis, maar dwazen verachten wijsheid en onderricht.

Hij zei in vers 5:

Een wijs mens blijft bijleren, en iemand met inzicht neemt wijze raad ter harte.

Het idee hier is dat Salomo zich wil uitspreken tegen de gedachte dat iemand zo wijs kan zijn dat hij geen enkele raad meer hoeft aan te horen. Hij heeft niemand nodig om hem iets te vertellen wat hem zal corrigeren, omdat hij inmiddels alles bereikt heeft. Salomo zegt: nee, een wijs mens zal raad verkrijgen en zoeken. Het is een teken van wijsheid wanneer iemand weet dat er nog altijd dingen zijn die hij niet weet. Hij beschouwt zichzelf niet als de hoogste autoriteit.

Later in Spreuken zal hij zeggen:

Plannen komen door overleg tot stand, voer daarom oorlog na rijp beraad.

SPREUKEN 20:18

of:

Als er geen wijze raad is, komt een volk ten val, maar er komt verlossing door een veelheid van raadgevers.

SPREUKEN 11:14

Een van de kenmerken van een wijs mens die Salomo in Spreuken vaak noemt, is dat hij ervan houdt gecorrigeerd te worden. Hij verlangt er niet naar bekend te staan als iemand die alles al weet. Hij zou graag iemand zijn die alles weet. Hij zou graag alles

weten. Daarom aanvaardt hij correctie, want wanneer hij het mis heeft, wil hij terechtgewezen worden. Hij wil weten wat juist is.

Iemand die de waarheid liefheeft, maakt er geen bezwaar tegen gecorrigeerd te worden. Die waardeert het zelfs, want correctie kan alleen plaatsvinden als je het mis had en iemand je nu laat zien wat juist is. Dat is wat correctie inhoudt. Als je het bij het rechte eind wilt hebben, als je de waarheid liefhebt, dan zul je correctie waarderen. Natuurlijk is gecorrigeerd worden vernederend, vooral als we heel zelfverzekerd spreken en vervolgens gecorrigeerd worden. Als we heel stellig en heel zeker zijn van onszelf en van wat we zeggen, en iemand dan zegt: „O ja, maar op dat punt heb je het mis,” en diegene blijkt gelijk te hebben, dan moet je door het stof. Je hoeft niet door het stof als je om te beginnen nooit te arrogant bent geworden.

Een wijs mens zal nederig genoeg zijn om correctie uit te nodigen en te omarmen, zonder dat zijn ego helemaal verweven is met zijn opvattingen. Dat is behoorlijk ongewoon onder mensen die daadwerkelijk opgeleid zijn, die daadwerkelijk intellectuelen zijn. Ik zeg dat het zeldzaam is; het is niet onmogelijk. Er zijn wijze mensen met een goede opleiding. Maar mensen die opgeleid zijn, denken vaak graag dat ze zich door hun opleiding tot op zekere hoogte niet meer vatbaar hoeven te achten voor correctie. Ze hebben het gehoord, ze hebben het geleerd, ze hebben er hun tijd in gestoken en ze weten het. Het is voor hen bijzonder moeilijk om iets te leren of gecorrigeerd te worden door iemand die minder hoog is opgeleid, of misschien zelfs door een kind.

Maar een wijs mens heeft de waarheid lief en zal die daarom graag uit iedere bron aannemen. Met andere woorden, hij heeft een leerbare geest. We hebben in een eerdere lezing gelezen dat Salomo langs het terrein van een buurman kwam en zag dat de muur was afgebroken en het veld overwoekerd was. Hij zegt:

Toen ik het zelf aanschouwde, nam ik het ter harte, ik zag het en nam vermaning aan:

SPREUKEN 24:32

Iemand met een leerbare geest zoekt eenvoudigweg overal naar waarheid, zoekt overal naar de werkelijkheid, en pikt die op allerlei plaatsen op. Het maakt hem niet uit of die uit de mond van een kind komt of uit de mond van iemand die lager staat dan hijzelf. Daar is hij niet te trots voor. Hij heeft de waarheid lief en is dankbaar tegenover degene die haar hem aanbiedt. Vers 5 zegt:

Wie wijs is, zal horen en inzicht vermeerderen, en wie verstandig is, zal wijze raad verwerven om een spreuk en een spreekwoord te begrijpen, woorden van wijzen en hun raadsels. De vreze des HEEREN is het beginsel van de kennis, dwazen verachten wijsheid en vermaning.

SPREUKEN 1:5-7

Aan het einde van vers 7 verachten dwazen wijsheid en onderricht. Ze houden er niet van gecorrigeerd te worden.

5

Ouderlijk onderricht tegenover groepsdruk

Die eerste zeven verzen zouden de inleiding tot dit eerste deel van Spreuken genoemd kunnen worden. Vervolgens verandert zijn betoog in de verzen 8 tot en met 19 van hetzelfde hoofdstuk, hoofdstuk 1, in een waarschuwing: als je wijsheid veronachtzaamt, zul je daar veel spijt van krijgen. In vers 8 zegt hij:

Mijn zoon, luister naar de vermaning van je vader en veronachtzaam het onderricht van je moeder niet,

SPREUKEN 1:8

Daarmee bedoelt hij de wet die je moeder je heeft geleerd. De Engelse Bijbelvertaling waarop deze uitleg berust, gebruikt hier „law”, waar de HSV „onderricht” heeft. Naar alle waarschijnlijkheid was de wet die hem werd geleerd Gods wet, aangezien dit zich

in Israël afspeelde. Hij spreekt dus over het onderricht van je vader en de wet van je moeder.

Ongetwijfeld denkt hij aan de openbaring in de Schrift die God aan dat specifieke volk had gegeven en die zij doorgaven. In Deuteronomium 6 zei Mozes tegen de Israëlieten:

Zij moesten Gods geboden aan hun kinderen doorgeven en erover spreken wanneer zij thuis waren of onderweg, wanneer zij gingen slapen of opstonden.

DEUTERONOMIUM 6:6-7

We nemen dus aan dat deze ouders dat deden. Salomo en de moeder van zijn zoon gaven de wet door. Wanneer er staat:

de lessen van je moeder, dan betekent dat de wet die je uit de mond van je moeder hebt ontvangen. Dat is ongetwijfeld een verwijzing naar de wet van God.

want ze zijn een bevallige krans om je hoofd, en schakels van een ketting om je hals. Mijn zoon, als zondaars jou willen verleiden, bewillig er dan niet in. Als zij zeggen: Ga met ons mee, laten wij loeren op bloed, zonder reden een onschuldige belagen, laten wij hen levend verslinden, zoals het graf, volledig, zoals hen die in de kuil neerdalen. Allerlei kostbare bezittingen zullen wij vinden, onze huizen zullen wij vullen met buit. Je zult je lot in ons midden werpen, wij zullen allen tezamen één buidel hebben — Mijn zoon, ga niet met hen op weg, weerhoud je voet van hun pad, want hun voeten snellen naar het kwaad en zij haasten zich om bloed te vergieten. Voorzeker, het net wordt tevergeefs gespannen voor de ogen van al wat vleugels bezit. Zij loeren op hun eigen bloed, zij belagen hun eigen leven. Zo zijn de paden van allen die op winstbejag uit zijn, dat ontnemt zijn bezitters het leven.

SPREUKEN 1:9-19

Dwaze mensen lopen in veel schadelijke strikken. Mensen die niet de wijsheid hebben om aan hun eigen principes vast te houden en die zich laten beïnvloeden door de groep, door groepsdruk, raken uiteindelijk betrokken bij dingen die ze nooit zouden hebben goedgekeurd als ze wijzer waren geweest. Laat niet los wat je vader je heeft geleerd en ook niet de wet die je moeder je heeft geleerd. Anders zul je uiteindelijk de zwaarste misdaden begaan, waarvan je nooit had gedacht dat je slecht genoeg was om ze te begaan, en dat door de invloed van anderen. Je moet innerlijk worden geleid door de principes die je hebt geleerd, de principes van wijsheid. Je moet niet zonder principes zijn en je eenvoudig door je vrienden, door je leeftijdgenoten, door groepsdruk tot slecht gedrag laten meeslepen.

6

De betekenis van Sheol en Hades

Ik wil er misschien nog aan toevoegen, omdat sommigen dit mogelijk niet weten, dat in de Hebreeuwse tekst van vers 12 het woord Sheol staat. De Engelse Bijbelvertaling waarop deze uitleg berust, laat dat woord onvertaald; de HSV geeft het weer als „het graf”:

Laten we ze levend verslinden, alsof ze in het dodenrijk verdwijnen.

Sheol is een Hebreeuws woord dat eenvoudigweg de plaats betekent waar mensen naartoe gaan wanneer ze sterven. In de King James Version wordt dit woord in sommige gevallen vertaald met ‘the grave’ en op andere plaatsen met ‘hell’. ‘The grave’ is waarschijnlijk een betere vertaling, maar het gaat niet noodzakelijk zozeer over het fysieke graf als wel eenvoudigweg over het dodenrijk.

De Hebreeën hadden een enigszins ongedifferentieerd en weinig specifiek begrip hiervan, omdat God hun nooit echt veel over het hiernamaals heeft verteld. In het Oude Testament vind je geen rechtstreeks onderwijs over de hemel of de hel zoals wij die begrippen opvatten. Sheol, dat soms ten onrechte met ‘hell’ wordt vertaald, is niet de plaats waar slechte mensen naartoe gaan. Het is de plaats waar iedereen naartoe ging wanneer hij stierf. Iedereen die stierf, ging naar Sheol. Het is eenvoudigweg de plaats van de dood, de toestand van dood-zijn.

De Hebreeën hadden geen erg duidelijk idee van wat zich daar, aan die andere kant, bevond en ze speculeerden er niet veel over. Het enige wat ze wisten, was dat mensen inderdaad sterven. Ze verlaten dit leven. Waar gaan ze naartoe? Ze zijn waar mensen ook maar naartoe gaan wanneer ze sterven. Dat wordt Sheol genoemd. Wij zullen het eenvoudigweg Sheol noemen.

We zullen het woord Sheol vaak tegenkomen. Ik ben blij te zien dat de New King James het onvertaald laat. De King James maakte de fout het vaak te proberen te vertalen en vertaalde het verkeerd. Veel moderne vertalingen laten het, net als de New King James hier, onvertaald.

Het heeft een parallel in het Nieuwe Testament. Het Griekse woord Hades is exact hetzelfde begrip, of bijna exact hetzelfde. Het komt in elk geval dicht genoeg in de buurt dat de Joden in Alexandrië, die bijna drie eeuwen vóór Christus de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament in het Grieks vertaalden, in het Griekse Oude Testament het woord Hades kozen als het Griekse woord waarmee ze Sheol vertaalden. In hun denken is het dus in wezen het equivalent daarvan. In het Nieuwe Testament lees je over Hades en in het Oude Testament lees je over Sheol.

Met het oog op de gedachtegang hier is dit geen erg belangrijke opmerking. Maar als je nog nooit van Sheol hebt gehoord, zou je niettemin kunnen denken: ‘Wat is dat? Wat zegt hij daar?’ Je zult dat woord vaak genoeg tegenkomen om het de moeite waard te maken het op dit punt goed voor ogen te hebben.

7

Hebzucht, misdaad en de zichtbare valstrik

Nu spreekt hij erover dat zijn zoon in dit wangedrag wordt meegesleurd: begeren wat een ander aan geld heeft, zelfs zozeer dat je hem in een hinderlaag lokt en hem van het leven berooft om zijn geld af te nemen. Hij heeft het over jonge mannen die een bende misdadigers vormen, rovers die stelen en alles gelijk verdelen. ‘Laten we samen één beurs hebben. Laten we een onderneming beginnen waarbij we mensen afzetten, en dan delen we de hele opbrengst.’ Hij heeft het hier eigenlijk over een nogal gewelddadige onderneming. Maar in beginsel zou het hetzelfde zijn als je het langs legale of bijna legale weg deed. Veel mensen leren hoe ze de wet kunnen omzeilen of onder de radar kunnen blijven en zakendeals kunnen sluiten. Veel mensen worden door bedrog en dergelijke opgelicht.

Sommigen van jullie zijn misschien zoiets tegengekomen. Mijn vader is onlangs opgelicht door een jonge kerel die zich voordeed als mijn zoon. Hij belde mijn vader en zei: ‘Ik heb een ongeluk gehad met iemand die in de Dominicaanse Republiek woont. Stuur alsjeblieft drieduizend dollar om me hier uit de gevangenis te krijgen. Hier is een politieagent die je het hele verhaal zal vertellen.’ Toen gaven ze de telefoon aan iemand anders, en een of andere man zei: ‘Ik ben agent die-en-die. Uw kleinzoon...’ Die jongen klonk zoveel als mijn zoon dat mijn vader dacht dat hij het echt was, en hij stuurde

hem drieduizend dollar. Natuurlijk ontdekte hij meteen daarna dat het een zwendel was die overal op internet voorkwam. Er worden op die manier heel veel mensen opgelicht.

Internetfraude is hetzelfde soort kwaad. Het is alleen niet zo gewelddadig. Ze doden geen mensen, hoewel het leven van sommige van deze mensen ernstig in gevaar kan komen als ze een groot offer brengen voor hun kleinzoon en vervolgens zelf niet genoeg geld overhouden om van te leven.

Het punt is dat het erg verleidelijk is om te denken: ‘Als we met deze mensen samenwerken, kunnen we gemakkelijk veel geld krijgen, en dan verdelen we het gewoon.’ De verlokking van winst lokt mensen van de goede weg af, maar het is dwaas. Het is geen wijsheid, en het is beslist niet juist of goed.

Ik vind deze uitspraak in vers 17 mooi, een spreuk op zichzelf:

Een vogel ziet het meteen als je een net voor hem uitspreidt, dus dat heeft geen zin.

Wat betekent dat? Het betekent dat als je vogels probeert te vangen en je een strik uitzet, een net waarin je ze wilt vangen, terwijl de vogels toekijken hoe je het net uitzet, zelfs zij slim genoeg zullen zijn om daar niet heen te gaan. Ze zullen argwaan krijgen. Als de vogel toekijkt hoe je de val zet, is hij niet erg slim, maar hij zal slim genoeg zijn om niet in die val te lopen. Je zet dat net tevergeefs uit als de vogel toekijkt. Misschien vang je een vogel die op dat moment niet stond te kijken, maar de vogel die wel toekeek, zal daar niet in vliegen.

Hij zegt dat je dommer bent dan een vogel als je zo’n val in loopt. Je zou moeten kunnen zien dat het een val voor je ziel is. Ik hoop dat je slimmer bent dan een vogel. Daarom schrijf ik dit boek: om je meer wijsheid te geven dan vogels hebben. Maar zelfs vogels hebben genoeg wijsheid om niet in iets te lopen waarvan ze herkennen dat het een voor hen gezette val is.

8

De Wijsheid voorgesteld als vrouw

Dit is zijn waarschuwing voor de gevaren van het veronachtzamen van de wijsheid die zijn ouders aan hem hebben doorgegeven. Dan is het volgende gedeelte, vers 20 tot en met 33, tot het einde van hoofdstuk 1, als een preek die door de Wijsheid wordt gehouden. Hier verpersoonlijkt Salomo, voor het eerst in het boek, de Wijsheid als een vrouw. Dat doet hij later op andere plaatsen ook, vooral in hoofdstuk 8. Heel hoofdstuk 8 is een redevoering die ogenschijnlijk wordt uitgesproken door de Wijsheid, die wordt verpersoonlijkt als een wijze, respectabele en prachtige vrouw.

Ongetwijfeld beeldt hij de Wijsheid af als een vrouw omdat hij aan zijn zoon schrijft, en zijn zoon zich uiteraard tot vrouwen aangetrokken zou voelen. Als hij aan een dochter schreef, zou hij de Wijsheid misschien als een man afbeelden. We weten het niet.

Soms zeggen mensen: ‘Waarom zou Salomo de Wijsheid als een vrouw afbeelden, wanneer we denken aan 1 Korinthe 1:30? Daar staat:

Maar uit Hem bent u in Christus Jezus, Die voor ons is geworden wijsheid van God en gerechtigheid, heiliging en verlossing,

1 KORINTHE 1:30

Er zijn zelfs mensen die zo ver gaan dat ze zeggen dat Christus het vrouwelijke aspect van de Godheid is, omdat Hij wijsheid is en wijsheid in een vrouwelijke vorm wordt afgebeeld, enzovoort. Ze gaan hiermee allerlei kanten op waarvoor het helemaal niet bedoeld is.

Ten eerste is het niet waarschijnlijk dat Salomo specifiek aan Christus dacht toen hij de Wijsheid woorden in de mond legde. Paulus zegt:

Christus is voor ons de bron van wijsheid geworden.

Maar de wijsheid van God, of wijsheid in het algemeen, was niet noodzakelijk vrouwelijk en wordt niet noodzakelijk uitsluitend met Christus vereenzelvigd. We zouden de Wijsheid echter kunnen zien als een begrip dat dicht ligt bij wat Johannes bedoelt wanneer hij over de Logos spreekt.

In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God.

JOHANNES 1:1

We zouden kunnen zeggen: wijsheid, rede, de Logos. Dit gebruikt natuurlijk niet het woord Logos, dus ik wil niet dat je me hier verkeerd begrijpt. Maar het begrip rede ligt ook niet zo heel ver van het begrip wijsheid af. Johannes verpersoonlijkt de Logos. Salomo verpersoonlijkt de wijsheid. Het feit dat Salomo die als vrouwelijk verpersoonlijkt, betekent niet dat hij, of zelfs noodzakelijkerwijs de Heilige Geest, daarmee bedoelt dat de wijsheid Jezus is.

Nu kan het waar zijn dat we kunnen zien dat Jezus de belichaming van wijsheid is. En in bepaalde opzichten zou iedereen dat kunnen zijn, als die persoon heel wijs is. Je kunt zeggen dat zo iemand de belichaming van wijsheid is, of het nu een man of een vrouw is. Maar hier wordt wijsheid voorgesteld als een vrouw, omdat Salomo in het eerste deel van dit boek steeds twee vrouwen tegenover elkaar zal stellen: de vrouw die wijsheid is, en de vreemde vrouw, de buitenlandse vrouw, de verleidster.

In dit eerste gedeelte, in de hoofdstukken 1 tot en met 9, zullen we telkens bij deze twee terugkomen. In deze negen hoofdstukken zijn er verschillende gedeelten waarin Salomo terugkomt op het idee van de verleidster, de slechte vrouw, de vrouw die de dwaze man zal omarmen. Dat staat tegenover de man die de prachtige werkelijkheid van wijsheid omarmt, die als vrouw veel en veel begeerlijker is.

Ik denk dat wijsheid als vrouw wordt voorgesteld omdat hij tegen zijn zoon spreekt. Salomo weet natuurlijk dat zijn zoon belangstelling voor vrouwen zal krijgen. Hij aardt naar zijn vader. En omdat hij zoveel waarschuwingen moet geven voor het verkeerde soort vrouw, is het duidelijk dat hij denkt: „Mijn zoon voelt zich

aangetrokken tot vrouwen. Ik wil dat hij zich aangetrokken voelt tot wijsheid zoals iemand zich op de juiste manier tot een vrouw aangetrokken zou voelen, tot de juiste eigenschappen in een vrouw.”

Hier stelt hij wijsheid dus voor als een vrouw die spreekt. Dat is interessant, want voor een christen is het moeilijk om deze toespraak niet te zien als woorden van Jezus, hoewel Hij natuurlijk nog niet in de wereld gekomen was toen Salomo dit schreef. Toch is Christus voor ons wijsheid, en de woorden van wijsheid hebben in sommige gevallen beslist bijna een dubbele betekenis, zodat je ze zou kunnen zien als de woorden van Christus.

Er staat:

9

De openbare oproep van de Wijsheid

Buiten roept de hoogste Wijsheid luid, op de pleinen laat Zij Haar stem klinken. Zij roept boven het rumoer uit, aan de ingangen van de poorten in de stad spreekt Zij Haar woorden uit. Hoelang zult u, onverstandigen, onverstand liefhebben, zullen spotters spotternij voor zich begeren en dwazen kennis haten?

SPREUKEN 1:20-22

Nogmaals, de Engelse Bijbelvertaling waarop deze uitleg berust, gebruikt hier „simple”, dat „simpel van geest” betekent. De HSV geeft dit weer met „onverstandigen”. „Simple” is in Spreuken iets negatiefs. Eenvoud is in het Nieuwe Testament vaak een goede eigenschap, maar in Spreuken gaat het om een onverstandig mens: iemand die dwaas is, niet echt diepzinnig of bedachtzaam is, of geen wijsheid bezit.

Keert u zich tot Mijn bestraffing, zie, Ik zal Mijn Geest over u uitstorten, Mijn woorden u bekendmaken.

SPREUKEN 1:23

zegt wijsheid.

Nu klinkt dit beslist als Christus.

Omdat Ik riep, maar u weigerde, Mijn hand uitstreckte, maar niemand er acht op sloeg, omdat u al Mijn raad verwierp, Mijn bestraffing niet hebt gewild, daarom zal Ik ook lachen om uw ondergang, u bespotten wanneer uw angst komt, wanneer uw angst komt als een verwoesting, uw ondergang eraan komt als een wervelwind, wanneer benauwdheid en nood over u komen.

SPREUKEN 1:24-27

„Dan zullen zij tot mij roepen, maar ik zal niet antwoorden. Dan zullen zij mij ernstig zoeken, maar zij zullen mij niet vinden, omdat zij de kennis hebben gehaat en de vreze des HEEREN niet hebben verkozen. Zij hebben mijn raad niet gewild en al mijn bestraffingen verworpen. Daarom zullen zij van de vruchten van hun eigen weg eten en verzadigd worden van hun eigen opvattingen. Want de afvalligheid van de onverstandigen zal hen doden en de zorgeloze rust van de dwazen zal hen ombrengen.

Maar wie naar mij luistert, zal veilig wonen en vrij zijn van angst voor het kwaad.” Het is duidelijk dat we al deze woorden zouden kunnen aantreffen bij een profeet die de woorden van God tot het zondige Israël of tot de zondige mens spreekt:

Keert u zich tot Mijn bestraffing, zie, Ik zal Mijn Geest over u uitstorten, Mijn woorden u bekendmaken. Omdat Ik riep, maar u weigerde, Mijn hand uitstreckte, maar niemand er acht op sloeg, omdat u al Mijn raad verwierp, Mijn bestraffing niet hebt gewild, daarom zal Ik ook lachen om uw ondergang, u bespotten wanneer uw angst komt, wanneer uw angst komt als een verwoesting, uw ondergang eraan komt als een wervelwind, wanneer benauwdheid en nood over u komen. Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden. Zij zullen mij ernstig zoeken, maar zullen Mij niet vinden,

SPREUKEN 1:23-28

10

Gevolgen van verworpen wijsheid

In deze context is het wijsheid die spreekt. De persoon die verzuimt wijsheid te omarmen en een pad van dwaasheid kiest, zal beslist op een gegeven moment ontdekken dat zijn of haar dwaasheid hem of haar heeft ingehaald. Dan zal die persoon wensen wijs te kunnen zijn, maar de gelegenheid zal voorbij zijn gegaan en wijsheid zal voor hem of haar niet werkelijk meer te vinden zijn. Dat is wat er staat.

Wanneer wijsheid in vers 26 zegt:

Ik zal lachen als het mis met jullie gaat, en:

Ik zal jullie uitlachen wanneer de angst jullie overvalt, dan klinkt het niet erg aardig om om iemands rampspoed te lachen. Maar het is een beeldende, impressionistische uitspraak die duidelijk moet maken dat als jij wijsheid bespot, er een tijd zal komen waarin wijsheid jou in wezen zal bespotten.

Wijsheid zegt in vers 29:

Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden. Zij zullen mij ernstig zoeken, maar zullen Mij niet vinden, omdat zij de kennis hebben gehaat en de vreze des HEEREN niet hebben verkozen. Zij hebben Mijn raad niet gewild, al Mijn bestraffingen hebben zij verworpen. Zij zullen van de vruchten van hun weg eten, en verzadigd worden van hun eigen opvattingen, want de afvalligheid van de onverstandigen zal hen doden en de zorgeloze rust van de dwazen zal hen ombrengen. Maar wie naar Mij luistert, zal veilig wonen, hij zal vrij zijn van angst voor het kwaad.

SPREUKEN 1:28-33

Dit is een heel belangrijke uitspraak. Ze kozen niet voor de vreze des Heeren. Bij hen was dit geen kwestie van predestinatie. Ze kwamen niet in moeilijkheden terecht omdat God ervoor koos dat zij de verkeerde weg zouden inslaan en hen er vervolgens voor afranselde. Ze stonden op een kruispunt waar ze een keuze moesten maken. Ze konden God vrezen of niet. Hij heeft al in vers 7 gezegd:

De vreze des HEEREN is het beginsel van de kennis, dwazen verachten wijsheid en vermaning.

SPREUKEN 1:7

Dus als je waarde hecht aan kennis, zul je ervoor kiezen God te vrezen. Wie nalaat of weigert God te vrezen, heeft een keuze gemaakt tussen twee mogelijkheden: je kunt het wel of je kunt het niet doen. Zij kozen er niet voor het wel te doen. Ze kozen er niet voor Hem te vrezen. Ze kozen de verkeerde weg, want als ze voor de vreze des HEEREN hadden gekozen, zou daaruit een wijzere levensweg zijn voortgekomen. Maar omdat de vreze des HEEREN het begin van wijsheid en kennis is, blijkt het feit dat ze er in hun leven niet voor kiezen God te vrezen, tot dwaasheid te leiden en tot de natuurlijke rampspoed die daarop volgt.

11

Godskennis zoeken als een verborgen schat

De volgende paar hoofdstukken, hoofdstuk 2 tot en met 7, vormen een uitgebreide voortzetting van het onderricht dat je moet doen wat je ouders je geleerd hebben te doen. Dat wil zeggen: bedenk geen nieuwe moraal. De veronderstelling hier is dat de ouders van deze zoon de wet van God hebben omarmd en hem de wet van God hebben geleerd. Dit is een oude wet, die vijfhonderd jaar daarvoor aan Mozes werd gegeven. Voor de jonge man lijkt die misschien achterhaald. Dit is oude moraal. Jonge mensen vinden vaak dat ze de denkwijze van hun ouders als achterhaald moeten beschouwen. Dit zijn moderne tijden. Het punt is: bedenk geen nieuwe morele maatstaven. Houd je aan de maatstaven die je ouders je hebben geleerd, ervan uitgaande dat die in overeenstemming zijn met het Woord van God. Sommige mensen hadden geen christelijke ouders en hebben waarden geleerd die het eigenlijk niet waard zijn om vast te houden. Maar als we ervan uitgaan dat wat je vroeger hoorde het Woord van God was, houd je daar dan aan.

Hoofdstuk 2, vers 3, zegt:

ja, als je roept om het verstand, je stem laat klinken om inzicht,

SPREUKEN 2:3

Daar komt het woord 'als' heel wat keren in voor. Als je dat doet, dan geldt:

dan zul je de vreze des HEEREN begrijpen, de kennis van God vinden.

SPREUKEN 2:5

Het begrijpen van de vreze des HEEREN en het vinden van de kennis van God zijn beslist dingen waar de Bijbel bijzonder veel waarde aan hecht. Je kunt nauwelijks iets vinden waaraan de Bijbel meer waarde hecht dan aan die twee dingen. Als je het vrezen van God een verwarrend begrip vindt — wat betekent het om God te vrezen? — dan klinkt het alsof je de vreze des HEEREN niet begrijpt. Je kunt die begrijpen. Het is

mogelijk de vreze des HEEREN te begrijpen. De kennis van God vinden, God kennen, is een voorrecht dat als mogelijkheid wordt aangeboden. Maar het lijkt nogal voorwaardelijk te zijn.

De vreze des HEEREN, de kennis en het begrip van wat de vreze des HEEREN inhoudt, en de kennis van God liggen niet zomaar op de grond, zodat je erover struikelt, je bukt en ze oproept. Het is als een verborgen schat. Het is als iets wat je tot je hoogste prioriteit moet maken en waarnaar je moet zoeken. Let op alle dingen waarvan hij zegt dat je ze moet doen. Je moet zijn woorden aannemen. Je moet mijn geboden als een schat bewaren. Je moet je oor naar wijsheid neigen.

12

Oor en hart bewust op wijsheid richten

Je oor neigen is natuurlijk een bewuste handeling. Waar ga ik naar luisteren? Er zijn allerlei dingen waarnaar ik kan luisteren. Ik kan luisteren naar het advies van mensen uit allerlei verschillende kringen: goed, slecht, dwaas en wijs. Er zijn allerlei keuzemogelijkheden. Wat ik door de toegangspoort van mijn oor mijn hoofd binnen laat gaan, is werkelijk wat ik kies te horen. Tenzij ik toevallig in de gevangenis zit, ze iets via de luidsprekers laten horen en ik geen andere keuze heb dan ernaar te luisteren. Als ik een vrij mens ben en keuzemogelijkheden heb, kan ik mijn oren richten op wat ik maar wil horen.

Als ik ervoor kies mijn oor naar de juiste bronnen te neigen en mijn hart toe te leggen op inzicht, dan duidt het daarop toeleggen van mijn hart op een bepaalde mate van energie, een bepaalde inspanning om mijn hart te sturen. Je stuurt de voorkeuren, hartstochten en waarden van je hart in een bepaalde richting in plaats van in een andere. Dit zijn bewuste handelingen van onze kant, waarbij onze oren en ons hart gericht worden op wat we ontvangen en op de bronnen waaruit we het ontvangen. Dit zijn dingen waarvan hij zegt dat je ze moet doen.

Als je haar zoekt — kijk naar vers 3 — als je roept om onderscheidingsvermogen. Onderscheidingsvermogen is hier gewoon weer een synoniem voor wijsheid.

Met andere woorden, je bent als een hongerig mens die roept, als een bedelaar die om voedsel, geld of een gift vraagt. Je bent wanhopig. Als je tot God roept om je wijsheid, onderscheidingsvermogen en inzicht te geven, als je haar zoekt als zilver en naar haar speurt als naar verborgen schatten — stel dat je een echte schatkaart had. Je wist dat piraten vierhonderd jaar geleden ergens op een bepaald overwoekerd stuk grond een schat hadden achtergelaten. Je had die schatkaart in handen gekregen en wist dat de schat ergens op dat terrein lag. Je zou dat terrein voor een habbekrats kunnen kopen, omdat het als onroerend goed geen bijzondere waarde heeft, maar jij weet dat er waardevolle bodemschatten in zitten. Je zou dat land kopen om de rechten op die bodemschatten te verkrijgen. Daarna zou je het ompspitten totdat het zo vol kraters zat als het maanoppervlak, totdat je die schat vond. Als je geloofde dat je ergens op dat terrein, met voldoende zoeken en inspanning, beslist iets zou vinden wat je fabelachtig rijk zou maken, dan zou je er je nachtrust voor opofferen. Je zou vergeten te eten. Je zou daar blijven graven totdat je iets waardevols aantrof. Je zou er niet zo nu en dan eens mee bezig zijn. Het zou je hoogste prioriteit hebben totdat je het vond.

Hij zegt dat als je op die manier naar wijsheid zou zoeken — dus zoals je naar een verborgen schat zou zoeken — je doet wat nodig is als je de vreze des Heeren wilt begrijpen en de kennis van God wilt vinden. God maakt Zichzelf niet bekend aan iemand die slechts terloops belangstelling heeft, maar aan degene die Hem zo serieus neemt als Hij verdient. Iemand die alleen zijn vrije tijd wil besteden aan het nadenken over God en misschien hoopt Hem zo te vinden, terwijl hij zijn overige tijd besteedt aan dingen die voor hem veel belangrijker of interessanter zijn, neemt God niet serieus. Dat is een belediging. Besef je wel over Wie we het hier hebben? We hebben het over God.

13

God zoeken als hoogste prioriteit

Als er geen God is, heeft het zoeken naar God natuurlijk geen enkele waarde. Maar als er wel een God is, dan is er niets wat er evenveel toe doet. Mensen zien dit gewoon niet zo duidelijk als je van denkende mensen zou verwachten. De meeste mensen in Amerika zeggen dat ze in God geloven, en misschien doen ze dat op een bepaald niveau

ook wel, maar ze trekken niet de logische conclusie. Ze geloven dat er een God is, maar ze jagen alles na behalve God en geven Hem de restjes van hun tijd, als ze Hem al iets geven. Ze vergeten Hem lange tijd en wenden zich dan tot Hem wanneer ze in moeilijkheden verkeren. Als ze zo willen leven, zou het verstandiger voor hen zijn om niet eens te geloven dat er een God is.

Er zijn maar twee mogelijkheden: er is een God of er is geen God. Als Hij er niet is, geef Hem dan zelfs geen restjes. Roep niet tot Hem wanneer je in moeilijkheden verkeert. Doe er zelfs geen moeite voor. Je verspilt alleen maar je tijd. Er is geen God. Vergeet het maar. Maar als er een God is, dan kan niets anders waarnaar iemand zou kunnen zoeken fascinerender, waardevoller of dringender zijn om te vinden. Dat is wat Salomo ziet. Dat is wat ieder wijs mens zou zien. Mensen die dat niet zien, trekken niet de logische conclusie. Ze denken niet op de juiste manier. Ze zeggen: 'O ja, er is een God, maar ik vind dit televisieprogramma op dit moment zo interessant. Ik zal over God nadenken wanneer ik wat meer vrije tijd heb.'

Dat zou je niet doen als je wist dat er een schat in je achtertuin lag en dat je die zou vinden als je eenvoudigweg de tijd nam om te graven. Dan zou je daar als eerste naar zoeken. Je zou dat de hoogste prioriteit geven. Salomo zegt dat als je dat doet, als je zo'n grote waarde toekent aan wijsheid, inzicht en bedachtzaamheid, en erom roept en ernaar zoekt als naar een schat, je het zult vinden.

Dat kan volgens mij als een garantie worden opgevat, hoewel, zoals ik al zei, de Spreuken zelf geen garanties of beloften zijn. Ik geloof dat dit elders in de Schrift als belofte wordt bevestigd, want we weten dat God in Jeremia zei:

U zult Mij zoeken en vinden, wanneer u naar Mij zult vragen met heel uw hart.

JEREMIA 29:13

God zegt: 'Ik ben te vinden, maar niet door wie er maar met een half hart naar zoekt, niet door wie slechts terloops belangstelling heeft. Ik zal gevonden worden wanneer je Mij met heel je hart zoekt.'

14

Volharden wanneer God verborgen lijkt

Tijdens de Jezusbeweging werden vele andere mensen en ik vervuld met de Geest, en Jezus kwam zo centraal in ons leven te staan dat we erdoor geobsedeerd raakten. Sommigen van ons zijn dat gebleven, en anderen niet. Maar toen kwam de volgende generatie, vooral mijn kinderen. Zij hoorden daarvan en wilden het ook. Mijn kinderen keerden zich in hun jeugd tot God. Mijn kinderen zochten in hun jeugd naar vervulling met de Heilige Geest. Ze baden. Ze lieten mensen voor hen bidden. Dat deden ze uit zichzelf. Dit was wat zij wilden.

Helaas vonden ze niet wat ze wilden. De omstandigheden van mijn kinderen kunnen inmiddels veranderd zijn, maar in die tijd waren de meesten van mijn kinderen enigszins verbijsterd. Ze zeiden: „We hebben God gezocht. We hebben gedaan wat je ons zei te doen, en we hebben Hem niet gevonden. Hij kwam niet opdagen.” Daar waren ze een beetje door in de war. Ik vind het moeilijk om te weten wat ik daarop moet zeggen, behalve dit: als je de zoektocht opgeeft, heb je er nooit de waarde aan gehecht die je eraan had moeten hechten. Dat verklaart waarom je niet hebt gevonden wat je zocht.

Stel dat je in een woestijn van dorst ligt te sterven en iemand zegt: „Er is wat water vlak achter de volgende zandduin”, of: „Er is ergens in die richting water.” Je hoopt dat het achter de volgende zandduin ligt, maar wanneer je boven op die zandduin komt, is er geen water. Dan zou je niet zomaar zeggen: „Ik ga hier wel zitten en sterven. Dat is prima. Plan B: ik verhonger gewoon of sterf van uitdroging.” Nee, als je te horen had gekregen dat er in die richting water was, en je had een bepaalde afstand afgelegd zonder het te vinden, dan zou je doorgaan totdat je het vond. Want de enige andere mogelijkheid is dat je sterft. Je bent misschien teleurgesteld dat je het niet zo snel hebt gevonden als je had gehoopt, maar je gaat niet zeggen: „Nou, dan geef ik het gewoon op.” Misschien doe je dat wel, maar als je het opgeeft, betekent dat dat het voor jou niet zo belangrijk is als het zou moeten zijn.

Ik ben opgegroeid in een kerkelijke omgeving die niet geestvervuld was. Ik wist dat er een God was en ik wilde Hem zoeken. Ik zou niet zeggen dat ik Hem met heel mijn hart zocht, zoals ik had moeten doen. Maar ik weet dat ik, toen ik ontdekte dat er meer was, niet tevreden kon zijn zonder Hem te vinden, zonder evenveel van God te vinden als die mensen hadden gevonden. Ik had het geluk dat het in een tijd van opwekking was. Het was een tijd waarin het tamelijk gemakkelijk was om God te vinden. Tijdens opwekkingen komt God dichtbij en vinden mensen Hem terwijl ze nauwelijks hoeven te zoeken. Maar in tijden waarin er geen opwekking is, moet je ijveriger zoeken.

Ik moet zeggen dat ik hongerig was naar God. Toen ik Hem vond, was ik daar enthousiast over, en ik heb nooit enige reden gezien om die houding te veranderen. Maar stel dat ik was zoals mijn kinderen — en ik bedoel dit niet als verwijt aan hen, want mijn kinderen zijn goede kinderen — en mijn ouders zeiden: „Als je in die richting zoekt, zul je God op een geweldige manier vinden.” En stel dat ik in die richting zocht en Hem niet vond. Dan zou ik niet zomaar zeggen: „Ach ja. Ik geef die zoektocht maar op, want het is hopeloos.” Ik zou denken: „Het moet verderop in die richting zijn, want ik ben nog niet gekomen waar Hij is. Ik moet verdergaan met deze zoektocht. Ik moet die blijven voortzetten. Ik stop niet met zoeken totdat ik vind wat ik zoek.”

Daar gaat het om. Als je zegt: „Ik zal zoeken, maar als ik het na zoveel dagen of zoveel jaren niet vind, ben ik ermee klaar. Dan ga ik iets anders doen met mijn leven”, dan betekent dat dat het voor jou niet zo belangrijk was als het moest zijn. „Ik wil zoveel van mijn leven investeren in het zoeken ernaar, omdat het mij dat waard is. Maar als ik het niet vind, is het niet de moeite waard om verder te zoeken.” Dan is het je niet genoeg waard.

Als er een schat in je achtertuin lag en je groef een groot gat en hij lag daar niet, maar je wist dat de schat ergens lag, dan zou je nog een gat graven. Als dat gat je teleurstelde, zou je nog een gat graven, en nog een. Je zou niet zomaar zeggen: „Ik heb de helft van de tuin omgespit en ik heb hem nog steeds niet gevonden. Misschien ga ik maar iets anders doen. Misschien ga ik wel bij Taco Bell werken.” Nee, je zou gewoon blijven graven, omdat je weet dat daar een schat ligt. Als je het opgaf, zou dat zijn omdat je eigenlijk toch niet geloofde dat hij daar lag.

God werkelijk leren kennen betekent dus dat je tot een intieme, persoonlijke kennis van Hem komt. Niet ieder religieus mens kan zeggen dat hij die heeft gevonden. Velen van hen kunnen zeggen: „Ik heb een gebed uitgesproken. Ik ben naar de kerk geweest. Ik heb mijn Bijbel gelezen. Ik heb een gedisciplineerd leven geleid. Ik doe wat ik kan, maar ik heb nooit werkelijk die ervaring met God gehad waarvan sommige mensen getuigen.” Het enige wat ik kan zeggen is: blijf dezelfde richting volgen. Want als je in de juiste richting gaat, betekent dat nog niet dat je het al gegrepen hebt. Je zoekt, je roept het uit, en als je met heel je hart zoekt, zul je vinden.

Als God niet belangrijk genoeg voor je is om Hem zo nodig je hele leven lang te zoeken voordat je contact met Hem krijgt — als je zegt: „Ik verspil hier mijn hele leven zonder contact met Hem. God zoeken is tijdverspilling” — dan zul je Hem waarschijnlijk niet vinden, als dat je houding is.

15

Vriendschap met God als hoogste voorrecht

Toen ik als tiener over deze dingen nadacht, herinner ik me dat ik heel concreet dacht: stel dat een beroemdheid — John Lennon, Bob Dylan, of een andere beroemdheid uit die tijd — of de president van de Verenigde Staten, of een heel belangrijk persoon, mij in zijn kring had verwelkomd, zodat ik zijn vriend was, en had gezegd:

Ik zou graag je vriend willen zijn. Bel me gerust wanneer je maar wilt, dag en nacht. Ik zou het leuk vinden om samen iets te doen.

dan zou ik gedacht hebben: man, dat is echt geweldig. Ik zou zo enthousiast zijn geweest. Dat zou mijn gedachten bijna volledig hebben beheerst. Ik zou voortdurend met zijn naam te koop hebben gelopen: ja, Neil Young en ik zaten laatst nog wat samen te jammen. Ik zou willen dat iedereen het wist. In sommige opzichten zou dat bepalend zijn geweest voor hoe belangrijk ik mezelf vond. Ik zeg niet dat het zo zou moeten zijn. Ik zeg alleen dat het zo zou zijn geweest. Dat is wat ik gevoeld zou hebben.

Maar precies diezelfde uitnodiging heb ik gekregen van de God Die het heelal geschapen heeft, aan Wie iedereen rekenschap aflegt en aan Wie alle planeten onderworpen zijn: de oneindige, eeuwige God. Kan ik dat licht opvatten? Kan dat iets

minder dan volstrekt bepalend zijn voor hoe ik mijn voorrecht en mijn rol in deze wereld zie? Ik moet Hem zoeken. Niets zou belangrijker kunnen zijn. Niets zou meer voldoening kunnen geven dan Hem te vinden en die relatie met Hem te hebben.

16

God als bron van wijsheid en recht

Dat is wat Salomo tegen zijn zoon zegt dat hij zal moeten doen: aan die zoektocht zo'n hoge prioriteit geven. En dan vers 6:

De HEERE geeft immers wijsheid, uit Zijn mond komen kennis en inzicht.

SPREUKEN 2:6

Hij houdt voor de oprechten wijsheid gereed, Hij is een schild voor hen die in oprechtheid hun weg gaan, opdat zij de paden van het recht in acht nemen. Hij bewaart de weg van Zijn gunstelingen. Dan zul je gerechtigheid en recht begrijpen, en billijkheid, op elk goed spoor.

SPREUKEN 2:7-9

Eerst moet je de vreze des Heeren begrijpen en de kennis van God vinden. Als je Hem eenmaal gevonden hebt, zal Hij vervolgens voor jou de bron van raad en wijsheid zijn. Wijsheid komt van de Heere. De Heere geeft wijsheid. Uit Zijn mond komen kennis en inzicht. Als je uiteindelijk gerechtigheid en rechtvaardigheid, billijkheid en elk goed pad wilt begrijpen, moet je je er eerst toe verbinden God te vinden. Als je God eenmaal gevonden hebt, zal Hij je over die dingen onderrichten. Je inzicht in wat goed en verkeerd, rechtvaardig en onrechtvaardig is, zal voortkomen uit je omgang met God en uit het feit dat je Hem kent. Je zoekt eerst de kennis van God, en later zullen deze andere belangrijke dingen je door Hem geschonken worden, voortkomend uit die kennis van Hem.

Vers 10:

Ja, in je hart zal wijsheid komen en kennis zal aangenaam zijn voor je ziel.

SPREUKEN 2:10

En trouwens, kennis is niet altijd aangenaam voor de ziel van sommige mensen. Als mensen de waarheid niet liefhebben, kunnen ze zich liever voor de waarheid verbergen dan haar onder ogen zien. Maar misschien blijkt nieuwe kennis ongunstig of teleurstellend: iets waarvan je hoopte dat het waar was, is niet waar. Als je de waarheid zo liefhebt dat je toch blij bent dit te weten, omdat je de waarheid wilt kennen, zal behoedzaamheid je bewaren. Ook dat is wijsheid.

17

Wijsheid beschermt tegen verleiding

Bedachtzaamheid zal over jou waken, inzicht zal je beschermen, om je te redden van de verkeerde weg, van de man die verderfelijke dingen spreekt, van hen die de rechte paden verlaten om op de wegen van de duisternis te gaan, van hen die zich verblijden in kwaad te doen, zich verheugen in verderfelijk kwaad, van wie de paden slinks zijn, die afwijken in hun sporen,

SPREUKEN 2:11-15

Hij heeft in hoofdstuk 1 zojuist gewaarschuwd dat je geen mensen moet volgen die proberen je de verkeerde kant op te leiden. Ze zeggen:

Als zij zeggen: Ga met ons mee, laten wij loeren op bloed, zonder reden een onschuldige belagen, laten wij hen levend verslinden, zoals het graf, volledig, zoals hen die in de kuil neerdalen. Allerlei kostbare bezittingen zullen wij vinden, onze huizen zullen wij vullen met buit. Je zult je lot in ons midden werpen, wij zullen allen tezamen één buidel hebben —

SPREUKEN 1:11-14

enzovoort. Hij zegt dat dat dwaas is. Als je dat doet, ben je dommer dan een vogel die ziet hoe de vogelvanger een net neerlegt en er daarna toch in loopt. Maar hij zegt dat wijsheid je daarvoor zal behoeden. Wijsheid zal je ervoor bewaren dat deze slechte mannen je verleiden om de verkeerde wegen in te slaan.

Maar dan zegt hij vervolgens dat wijsheid je ook zal bewaren voor de verleiding door de slechte vrouw. Vers 16:

om je te redden van de vreemde vrouw, de onbekende die met haar woorden vleit,

SPREUKEN 2:16

die de leidsman van haar jeugd verlaat, en het verbond van haar God vergeet. Haar huis helt immers over naar de dood, en haar sporen naar de gestorvenen.

SPREUKEN 2:17-18

Dat zal waarschijnlijk het huis van de prostituee zijn, of in elk geval het huis van de vrouw die er een gewoonte van maakt mannen te verleiden.

Allen die bij haar komen, zullen niet terugkomen en de paden van de levenden niet bereiken.

SPREUKEN 2:19

Ze komen er in elk geval niet hetzelfde uit.

Opdat je zult gaan op de weg van wie goed zijn, en je de paden van de rechtvaardigen in acht zult nemen. De vromen zullen immers de aarde bewonen, en de oprechten zullen erop overblijven. De goddelozen echter zullen van de aarde uitgeroeid worden, trouwelozen zullen ervan weggerukt worden.

SPREUKEN 2:20-22

18

Wijsheid, het land en de afsluiting

Heb wijsheid, want die zal je ervoor behoeden de verkeerde invloeden te volgen: de slechte mannen die proberen je van het rechte pad af te trekken, en de slechte vrouw die probeert je tot seksueel wangedrag te verleiden. Dat je voor deze invloeden bezwijkt, bewijst eenvoudigweg dat het je aan wijsheid ontbrak, terwijl die er wel had moeten zijn.

Die laatste twee verzen gaan ongetwijfeld over de belofte die God had gedaan, dat Israël in het Beloofde Land zou mogen blijven als het God gehoorzaamde, maar uit het land verdreven zou worden als het dat niet deed. Hij zegt dus dat je langer in het land zult blijven en niet in ballingschap zult worden weggevoerd als je de wegen van de wijsheid volgt. Natuurlijk zal de wijze de wet van God gehoorzamen en Gods verbond houden.

Hij gaat verder, en we gaan niet elk vers bespreken. Ik had gedacht dat ik een volledig overzicht van het hele boek zou geven, het grote geheel. Maar het is duidelijk dat ik passages neem en die lees. Ons overzicht van het boek zal dus verscheidene lezingen in beslag nemen vanwege de methode die ik heb gekozen. Ik koos die spontaan; ik wist niet dat ik het op deze manier zou doen. Het maakt niet uit, want we hebben bijna een onbeperkt aantal lezingen waarin we Spreuken kunnen behandelen. Het maakt niet uit hoelang het duurt.

We stoppen op dit punt. Wanneer we terugkomen, gaan we verder met het overzien van dit materiaal en werken we ons er verder doorheen. Overigens vind ik dat we hier snel doorheen gaan. Zo gaan we snel door het materiaal heen. Tot nu toe was dit een snel overzicht van het boek Spreuken. Later zullen we ingaan op de details van de thematische onderwijzingen in Spreuken. We komen terug bij hoofdstuk 3.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Spreuken 1:1-4
- Spreuken 1:5-7
- Spreuken 20:18
- Spreuken 11:14
- Spreuken 24:32
- Spreuken 1:8
- Deuteronomium 6:6-7
- Spreuken 1:9-19
- 1 Korinthe 1:30
- Johannes 1:1
- Spreuken 1:20-22
- Spreuken 1:23
- Spreuken 1:24-27
- Spreuken 1:23-28
- Spreuken 1:28-33
- Spreuken 1:7

- Spreuken 2:3
- Spreuken 2:5
- Jeremia 29:13
- Spreuken 2:6
- Spreuken 2:7-9
- Spreuken 2:10
- Spreuken 2:11-15
- Spreuken 1:11-14
- Spreuken 2:16
- Spreuken 2:17-18
- Spreuken 2:19
- Spreuken 2:20-22

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.